

www.dereta.rs

Biblioteka
XX vek

Urednik
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Tarjei Vesaas
IS-SLOTTET

This translation has been published
with the financial support of NORLA.

Copyright © Gyldendal Norsk Forlag AS, 1963.
(All rights reserved)
Copyright © ovog izdanja dela *DERETA doo*

TARJEJ VESOS

LEDENI DVORAC

Prevod s norveškog
Ratka Krsmanović Isailović

Beograd
2016.
DERETA

I

SIS I UN

1.

SIS

Jedno mlado, belo čelo koje se probija kroz mrak. Jedanaestogodišnja devojčica. Sis.

Zapravo je tek po podne, ali već pomrčina. Ljuti mraz u kasnu jesen. Na nebu zvezde, ali meseca nigde, ni snega o koji bi se svetlost odbijala – tama je gusta, iako zvezde sijaju. Okolo je mrtvački mirna šuma, sa svim onim što, u ovom trenutku, u njoj obitava i drhti od zime.

Sis ima mnogo toga na pameti dok ovuda hodi ubundana za studen. Ovo je prvi put da se uputila onoj Un, koju jedva da i poznaje, prvi put da ide u susret nečem neznanom – otud ovolika napetost.

Sabra se:

jak udar usred ovih misli, usred ovog iščekivanja. Seže daleko – sve dalje i dalje, dok sasvim ne utihnu. Od leda, sa velikog jezera ispod puta. U tome nije bilo opasnosti, naprotiv, beše to radosna vest, prasak je kazivao da je led postao još malčice čvršći. Zagrmelo je poput puške, praveći dugačke, kao oštrica noža uzane pukotine odozgo, na površini, i dole ka dubinama – ipak, svakog je jutra led bivao sve jači i sigurniji. Beše ovo nesvakidašnja duga i hladna jesen bez snega.

Studen beše velika. No Sis se nije plašila hladnoće. Ne *nje*. Zastala je zbog onog praska u mraku, ali je ubrzo opet postojano krenula.

Put do Un nije bio dugačak. Sis ga je poznavala, bio je to gotovo isti put kojim je išla do škole, samo je u jednom trenutku morala da skrene. Zato su joj i dozvolili da ide sama, iako više nije bilo svetla. Otac i majka inače nisu bili plašljivi. Ideš glavnim putem, tako su rekli kad je večeras krenula. Trebalo je samo da im dopusti da to kažu. Jer, ona se plašila mraka.

Glavni put. Ipak, nije svejedno ići ovuda sam. Njeno čelo zato beše hrabro izdignuto. Srce joj je malo brže bilo o toplu postavu kaputa. A uši, one behu na oprezu – jer je duž puta bilo isuviše mirno, i jer su neke još opreznije uši u šumi osluškivale nju.

Mora stoga da se korača odlučno i postojano po kao kamen tvrdom drumu: zveket koraka mora da se čuje. Jer kad bi popustila pred iskušenjem i hodala na prstima, bila bi gotova. A da ne pominjemo tek ludost kad bi se dala u trk. Ubrzo bi bežala u *paničnom strahu*.

Sis je večeras morala kod Un. I imala je dovoljno vremena, s obzirom na to kako su večeri postale duge. Mrak je padao rano, te je Sis mogla i da poprilično ostane kod Un i da se vrati kući u uobičajeno vreme za spavanje.

Pitam se šta li ću to saznati kod Un. Sigurno ću nešto saznati. Čekam ovo čitave jeseni, od prvog dana otkad je nepoznata Un došla u školu. Ne znam zašto.

Ideja da se nađu bila je posve nova i sveža, rodila se baš ovog dana. Posle duge pripreme došla je iznenadno.

Na putu do Un. Sa finim drhtajem iščekivanja u sebi. I glatkim čelom, koje je cepalo ledenu struju.

2.

UN

Na putu ka nečem uzbudljivom – Sis je razmišljala o onome što zna o Un dok je hodala ukočena i uzdignute glave u nastojanju da odagna strah od mraka.

Nije znala skoro ništa. Ne bi joj puno pomoglo ni da se raspita po selu, ni ostali nemahu bogzna šta da kažu o Un.

Un beše sveža pridošlica, doselila se prošlog proleća, odnekud izdaleka, te između tog njenog sela i ovog ovde nije postojala nikakva povezanost.

Pričalo se da se Un doselila pošto je na proleće ostala bez roditelja. Njena majka se razbolela i umrla, tamo negde u tom njihovom kraju. Nije bila udata, niti je onde imala bliske rodbine, ali je ovde imala stariju sestru, i upravo je toj svojoj tetki Un došla.

Njena tetka je ovde živela već dugo vremena. Sis je nije dobro poznavala, iako su stanovale u susedstvu. Dane je provodila sama u skućenoj dnevnoj sobi, snalazeći se kako zna i ume. Retko su je viđali, mahom samo na putu do prodavnice. Sis je čula kako je u njenu kuću Un bila više nego dobrodošla. Sis je jedared s majkom posetila, negde kad je majci bila potrebna pomoć oko šivenja. Ima tome već nekoliko godina, tad se nije ni znalo da neka Un uopšte postoji. To usamljeno stvorenje je bilo dobrodušno, prisećala se Sis. Nikad o njoj nije čula nijednu ružnu reč.

Takva je bila i Un kad je pristigla: nije se odmah priključila devojkicama, kako su one očekivale i priželjkivale. Viđale su je na putu i na mestima na kojima se ljudi moraju sresti. Gledale su se kao strankinje. Naprosto je bilo tako. To što nije imala roditelje stavljalo ju je pod neko naročito svetlo, obasjavalo nekakvim drugačijim sjajem, koji one u potpunosti nisu mogle da rastumače. S druge strane, bile su ubeđene da će se ovo podozrenje uskoro okončati: na jesen, kad pođu u školu.

Ni Sis nije preduzela ništa kako bi se preko leta zbližila sa Un. Viđala je Un ponekad, u pratnji dobre stare tetke. Jednom ju je srela i primetila da su otprilike iste visine. Gledale su se začuđeno i potom žurno udaljile. Nisu znale zašto, ali iz nekog razloga su se začudile.

Govorkalo se da je Un jako povučena. Zvučalo je kao izazov. Sve devojkice su jedva čekale da upoznaju stidljivu Un u školi.

Sis se osobito radovala: ona je bila *glavna* tokom bučnih odmora između časova. Bila se navikla da predvodi; nikada o tome nije razmišljala, naprosto je bilo tako, ali nije da joj se nije sviđalo. Radovala se što će biti glavna kad Un krene u školu i kad dođe vreme da postane deo družine.

Kad je škola počela, razred se, kao i obično, sjatio oko Sis, i devojkice i dečaci. Osećala je kako joj i ove godine pažnja prija, te se malčice i potrudila da održi svoj položaj.

Stidljiva Un je stajala malo podalje. Malko su je zagledali, i ubrzo prihvatili. S *njom* je sve bilo u redu, tako se činilo. Bila je lepa devojkica. Dopadljiva.

Ali ona je samo stajala na istom onom mestu. Poneki su pokušali da je privuku sebi, uzalud. Sis ju je zajedno sa ostalima čekala, i u tom se čekanju prvi dan završio.

Isto je bilo i narednih dana. Un nije davala nikakvu naznaku da želi da im se približi. Naposljetku joj Sis priđe i upita:

– Hoćeš da nam se pridružiš?

Un odgovori odmahujući glavom.

No, ipak uvideše da se sviđaju jedna drugoj. Čudan pogled je sevnuo između njih: *nju moram da upoznam!* Ne shvatljivo, ali tako je bilo, izvan svake sumnje.

Sis u čudu ponovi:

– Nećeš s nama?!

Un se stidljivo osmehnu.

– O, ne.

– Ali zašto?

Un se i dalje slabašno smešila.

– Ne mogu.

Istovremeno, Sis se činilo da igraju nekakvu igru mamljenja.

– Šta nije u redu s tobom? – upitala je potom, iskreno, i glupo, i odmah se zbog tih reči gorko pokajala. Un nije izgledala kao da nešto nije u redu. Naprotiv.

Un se malčice zacrvene.

– Ne, nije to, samo...

– Ne, ne, nisam tako mislila! Ali bilo bi fino kad bi došla ovamo.

– Nemoj više to da me pitaš – rekla je Un.

Kao da ju je polila hladnom vodom, Sis je zanemela. Uvređena, vratila se svojim i ispričala.

Otad je više nisu zvali. Stajala je onde sama, ne učestvujući u igrarijama. Neki su govorili da je nadmena, ali se taj atribut za nju nije prilepio, i niko je nije zadirkivao – nešto kod nje je zaustavljalo takvo ponašanje.

Na časovima se odmah pokazalo da je Un jedna od najbistrijih. A kako se time nije razmetala, poštovanje prema njoj, mada ne voljno, bivalo je sve veće.

Sis je imala dobro oko za takve stvari. Osećala je Uninu snagu na njenom usamljeničkom mestu u školskom dvorištu – nije ona bila ni jadna ni izgubljena. Sis se koristila svojim sposobnostima kako bi drugare okupila oko sebe, i to joj je polazilo za rukom – no ipak, činilo joj se da je Un, koja je stajala po strani, jača, iako ništa nije radila i iako niko nije bio sa njom. Gubila je od Un. A možda su i njeni drugari na to tako gledali? Samo se nisu usuđivali da joj se pridruže. Un i Sis su bile poput dve strane, ali borba koja se među njima odvijala bila je nečujna, ticala se samo nje i pridošlice. Nije se spominjala nijednom jedinom rečju.

Malo potom, Sis primeti kako je za vreme časova Unine oči posmatraju. Un je sedela nekoliko redova iza nje, tako da je za to imala dovoljno prilike.

U tim je trenucima Sis osećala neobično golicanje u telu. Sviđalo joj se toliko da je jedva uspevala da prikrije. Pretvarala se kao da se ništa ne dešava, ali je osećala da se uplela u nešto nepoznato i lepo. Te oči nisu bile ni ispitivačke ni zavidne, ne, u njima je bila želja – kada je bila dovoljno brza da se sa njima susretne. Čekalo se. Čim bi izašli napolje, Un se ponašala kao da se ništa ne dešava, nije joj prilazila. Ali, malo-malo, Sis je osećala golicanje u telu: Un me posmatra.

Gotovo uvek je pazila da se ne sretne sa ovim očima, još se nije usuđivala – samo bi katkad uzvratila hitrim pogledom kad bi se zaboravila.

Ali šta to Un hoće?

Jednog dana će mi reći.

Stajala je kraj zida ne učestvujući ni u jednoj njihovoj igri. Stajala i mirno ih posmatrala.

Čekati. Bolje počekati, jednom će i to doći. Dotad mora biti onako kako je sad – čudno.

Ostali nisu smeli ništa da primete. Sis je bila ubeđena da joj to polazi za rukom. A onda joj je jedna od drugarica rekla, pomalo zavidno:

– Baš si opsednuta Un.

– Nije tačno.

– Ne? Bez prestanka buljiš u nju, pa vidimo, nismo slepi. Je li stvarno buljim? – mislila je Sis zbunjena.

Drugarica se kiselo nasmejala:

– Svi smo to odavno primetili, Sis.

– Dobro, pa šta, buljiću koliko mi drago!

– Ha!

Sis je o svemu ovome mnogo razmišljala. A onda se naposletku to dogodilo, sada. Baš ovog dana. Zato je sad išla ovim putem.

Prva ceduljica ju je sačekala jutros kad je sela na svoje mesto:

Moram da te vidim, Sis.

Potpis: *Un.*

Jedan zrak odnekud.

Okrenula se i srela oči. Odjednom su se spojile. Čudnovato. Više se od toga nije znalo, više se o tome nije moglo razmatrati.

Ceduljice su se ovog divnog dana razmenjivale. Dobronamerne ruke su pomagale, od klupe do klupe.

I ja hoću tebe da vidim.

Potpis:

Sis.

Kad mogu da te vidim?

Kad god hoćeš, Un! Možeš i danas.

Onda hoću danas!

Hoćeš sa mnom kući, Un?

Ne. Ti moraš da dođeš kod mene, inače ništa od susreta.

Sis se hitro okrenula. Šta sad ovo znači? Srela je oči, videla kako Un klima glavom potvrđujući da je tako kako piše. Nije se ni trena premišljala, poslala je odgovor:

Doći ću.

Time je sa ceduljicama završeno. Tek su posle časova popričale. Na brzinu i stidljivo. Sis je pitala da li možda ipak hoće da svrati kod nje.

– Ne, zašto bih? – odvratila je Un.

Sis ne reče na to ništa. Bila je svesna da je to pitala u ubeđenju da ona ima nešto što njena tetka nema – a i bila je navikla da drugarice kod nje dolaze. *Stidela se*, nije mogla to da joj kaže.

– Pitam onako – reče samo.

– Rekla si da ćeš doći ti kod mene, zar ne?

– Hoću, ali ne mogu odmah, moram prvo do kuće, da kažem mojima.

– Da, svakako.

– Doći ću večeras – reče Sis očarana. Ono što ju je očaravalo bila je tajanstvenost. Ona koja je u njenim očima obavijala celu Un.

To je bilo sve što je Sis znala o Un – sad je Sis bila na putu do nje, pošto se prvo javila roditeljima.

Zima ujeta. Ispod stopala krcka, a u ledu ispod puta tutnji.

Polako se Unina i tetkina kolibica nazire. Svetluca se između promrzlih brezinah stabala. Srce lupa u razdraganoj i iščekivanju.

Tarjej Vesos
LEDENI DVORAC

Za izdavača

Dijana Dereta

Izvršni urednik

Anja Marković

Lektura

Aleksandra Šašović

Korektura

Snežana Palačković

Likovno-grafička oprema

Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-100-5

Tiraž

1000 primeraka

Beograd 2016.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA

Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.113.5-31

BECOC, Tapfej, 1897–1970

Ledeni dvorac / Tarfej Vesos ; prevod s norveškog
Ratka Krsmanović Isailović. – 1. Deretino izd. – Beograd :
Dereta, 2016 (Beograd : Dereta). – 168 str. ; 21 cm. –
(Biblioteka XX vek / [Dereta])

Prevod dela: Is-slottet / Tarjei Vesaas. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-100-5

COBISS.SR-ID 225552396